

مرکز مجاز امام صادق (ع)

اصول الفقه (عام و خاص)

شبهه مصداقیه ۱

جلسه ۱۱۷

استاد نجار زاده

تمسک به عام در شبهه مصداقیه:

شبهه مصداقیه در فرضی است که نسبت به دخول فردی از افراد عام در تحت مخصّص شک داشته باشیم؛ مشروط به اینکه مخصّص از نظر مفهوم روشن بوده و اجمالی نداشته باشد و تنها اجمال در مصداق باشد؛ یعنی نمی‌دانیم فرد کدائی متّصف بعنوان خاصّ بوده تا از حکم عام بیرون باشد یا چنین وصفی را نداشته قهراً مشمول حکم عام واقع می‌گردد. نظیر مثال قبل یعنی آبی که در تغیرش بواسطه نجاست شک داشته باشیم و نیز مانند یدی که بر مالی ثابت است و نمی‌دانیم ید عدوانی است یا امانی؛ لذا در شمول عام نسبت به آن تردید داریم و عموم مزبور عبارت است از فرموده پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم: علی الید ما اخذت حتی تؤدی.

مقصود از «الید» در این حدیث شریف «ید عدوانی» می‌باشد؛ لذا اگر ید مشکوک، ید عدوان باشد مشمول حدیث بوده و حکم به ضمانش باید نمود و در صورتی که امانی باشد، از تحت آن خارج بوده؛ لذا حکم ضمان بر آن مترتب نمی‌شود؛ زیرا دلیل دلالت دارد بر اینکه ضمانی بر ید امانی نیست و این دلیل مخصّص عموم مذکور یعنی «علی الید» می‌باشد.

به علماء گذشته نسبت داده شده که ایشان تمسک به عام در شبهه مصداقیه را جایز می‌دانسته‌اند؛ از این رو در مسئله ید مشکوک که عدوانی و امانی بودنش مورد تردید است، فتوی به ضمان می‌داده‌اند؛ یعنی در آن به عموم علی الید متمسک می‌شدند.

مرکز مجاز امام صادق (ع)

استدلال برای جواز تمسك به عام در شبهه مصداقيه

انطباق عنوان عام بر فرد مردّد قطعی است؛ از این رو تا حجّتی اقوی از عام قائم نشود، عموم و ظهور عام نسبت به آن حجّت می‌باشد؛ ولی انطباق عنوان خاصّ بر آن معلوم نبوده و مورد شكّ می‌باشد؛ لاجرم نمی‌توان خاصّ را در آن حجّت قرار داد؛ پس خاصّ برای مزاحم بودن با عام صلاحیت ندارد و این بیان نظیر تقریری است که در مخصّص منفصل نسبت به شبهه مفهومیّه که دوران امر بین اقلّ و اکثر است نمودیم.

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv